

Toespraak Hendrik Oosterveld op symposium Waddenacademie d.d. 1 juli 2009

Mevrouw de voorzitter,

Prof. Kabat

Geachte aanwezigen.

Het is me een groot genoegen hier namens het rijk [6 departementen] een reactie te mogen geven op de gepresenteerde kennisagenda van de Waddenacademie

Het is een memorabele periode voor de Wadden, de Wadden is aangewezen als N2000 gebied, het convenant rond het Beheer-en Ontwikkelpan van de RCW is getekend, er is een convenant mosseltransitie-natuurherstel, er zijn afspraken met de garnalensector, alles gericht op een duurzame natuur en duurzame economie, op een goed leef en beleef gebied voor mensen , en.....

Afgelopen vrijdag, 26 juni 2009, in het Spaanse Sevilla heeft het Werelderfgoed Comité van de UNESCO de Waddenzee op de Werelderfgoedlijst geplaatst. Ik was daar aanwezig namens LNV. En ik moet u zeggen dat ik vrijdag onder de indruk was van het wereldwijde enthousiasme op de aanwijzing van dit prachtige gebied.

En ik ben er trots op dat ik vanuit LNV hieraan heb kunnen meewerken. Mede namens Minister Verburg wil ook op deze plek een ieder bedanken die met woord en daad heeft bijgedragen aan deze wereldwijde waardering voor de Waddenzee

UNESCO onderstreept met de toekenning van dit prestigieuze predikaat dat de Waddenzee zo'n grote natuurwaarde heeft voor de wereld dat deze bescherming verdient en voor toekomstige generaties behouden moet blijven. De Waddenzee beschikt over bijzondere, universele waarden als 'onvervangbaar' en 'uniek' waardoor de Waddenzee als eigendom van de hele wereld mag worden beschouwd.

De werelderfgoedstatus biedt wereldwijde erkenning en het betekent waardering voor de manier waarop bewoners en gebruikers tot op de dag van vandaag met het gebied zijn omgegaan. De Nederlandse en Duitse overheden werken al decennia samen aan het behoud en beheer van de Waddenzee, samen met diverse natuur- en belangenorganisaties, en ondersteund door diverse wetenschappelijke instituten.

Ik refereer met name ook aan de wetenschappelijke inbreng, omdat UNESCO ook heeft geconstateerd dat de Waddenzee één van de best bestudeerde kustgebieden van onze planeet is, waar lessen uit geleerd kunnen worden t.a.v kustbeheer die wereldwijd van belang zijn!

Tegen deze achtergrond is het dan ook niet verwonderlijk dat de UNESCO ons heeft verzocht om aandacht te schenken aan de samenwerking op beheer- en onderzoeksgebied langs de lijnen van de Oost-Atlantische alsook de Afrikaans-Euraziatische vogeltrekroutes. Daarnaast is specifieke aandacht gevraagd voor het ontwikkelen van een monitoringprogramma op het gebied van invasieve soorten (geassocieerd met ballast-water en aquacultuur).

Plaatsing op de Werelderfgoedlijst is een bekroning van onze aller samenwerking. Plaatsing op de werelderfgoedlijst biedt echter meer kansen dan alleen het voeren van een goed rentmeesterschap over het werelderfgoed. Samen met Duitsland ben ik ervan overtuigd dat plaatsing op de Werelderfgoedlijst kansen biedt voor de regio.

Zo kan de status een impuls geven aan het toerisme of de ontwikkeling van allerlei vormen van duurzaam medegebruik stimuleren. Dit is ook één van de aandachtspunten, of één van de vragen die wij hebben meegekregen van de UNESCO. Zorg dat er een goede duurzaam toerisme ontwikkelingsstrategie wordt opgesteld en geïmplementeerd.

De Waddenacademie haakt hier goed op in. Zij stelt zich in haar kennisagenda tot doel om de kennis te verzamelen over de wijze waarop de natuurlijke en culturele waarden van het waddengebied de basis kunnen vormen voor innovatief en duurzaam medegebruik door bewoners en bezoekers. Wat mij betreft beschikken we sinds 30 mei met de integrale kennisagenda over een nieuw “naslagwerk” van grote waarde voor de toekomst van het Waddengebied.

De Waddenacademie is onafhankelijk en - zoals ik tijdens het inauguratiesymposium op 1 december vorig jaar ook heb aangegeven - heeft de Waddenacademie ruwweg drie taken:

1. het faciliteren van het opsporen van kennislacunes en de vraagarticulatie,
2. het bevorderen van een samenhangende onderzoeksprogrammering op regionaal, nationaal en internationaal niveau en
3. het bevorderen van kennisontsluiting en -uitwisseling.

Voor de helderheid stel ik nog maar een keer dat de Waddenacademie op zichzelf geen onderzoeksinstituut is en ook geen onderzoek uitvoert. De integrale kennisagenda komt voort uit de eerste taak.

De Kennisagenda is zeer uitgebreid. We hebben er als rijk goed naar gekeken en komen voorlopig tot de volgende bevindingen.

De Waddenacademie is erin geslaagd om samen en in samenhang een uitgebreide en integrale kennisagenda op te stellen. Onze complimenten daarvoor, en in zo korte tijd. Er is al veel kennis over het waddengebied

aanwezig maar met name op het gebied van het functioneren van het waddengebied als systeem is nog winst te halen. De insteek van de Waddenacademie om zich te beperken tot een aantal overkoepelende kennisprogramma's waarnaar met name integraal en multidisciplinair onderzoek moet worden verricht, wordt ondersteund door het rijk.

Inhoudelijk valt op dat in de kennisagenda met name de geo-, natuur- en klimaathoofdstukken uitstekend zijn geschreven. In het hoofdstuk sociale de ruimtelijke economie is de relatie met beleid wat minder helder en het hoofdstuk over planologie lijkt wat algemeen en minder specifiek uitgediept in relatie tot de kernwaarde van het gebied.

Er zijn meer dan 200 mensen – met name wetenschappers, beleidsmakers en bestuurders - betrokken geweest bij de totstandkoming van deze kennisagenda. Daardoor is de insteek nog erg wetenschappelijk. Ik hoop en verwacht dat ook de bewoners en gebruikers van het waddengebied worden betrokken bij de uitwerking van de programma's tot implementatieplannen waardoor het toepassingsgericht onderzoek ook volop aandacht krijgt.

Zoals gezegd is de kennisagenda op de meeste onderdelen zeer compleet. Maar tegelijkertijd vraagt dat ook om meer focus. Laat mij dat even toelichten.

De Kennisagenda benoemt vele bouwstenen en voorbeelden van onderzoeksvragen. Om te voorkomen dat er een te groot gat ontstaat tussen de ambities en de beschikbare middelen kan ik me voorstellen dat de Waddenacademie juist vanuit de integrale samenhang komt tot een prioriteringsvoorstel van onderzoek in het waddengebied in de toekomst.

De aansluiting bij de onderzoeksagenda's van het rijk is behoorlijk uit de verf gekomen. Zo is er directe aansluiting met bijvoorbeeld het B&O-plan (ook de OBN-onderzoeksagenda Kust en Duin) en het Natuurherstelplan. Zo komen de zes thema's van het Natuurherstelprogramma terug in de integrale kennisagenda en sluit de kennisagenda aan bij de centrale boodschap van het Natuurherstelprogramma, te weten: het bereiken van een rijke zee, zowel ecologisch als voor medegebruik. Ook de afstemming met het NWO onderzoeksprogramma Zee- en Kustonderzoek lijkt gewaarborgd.

En tenslotte de samenhang met het Deltaprogramma. De internationale monitoring van de ontwikkelingen als gevolg van de klimaatverandering zal een belangrijke plaats krijgen in de uitwerking van het deelprogramma Wadden. Ook hiermee kan aansluiting worden gezocht. Aandachtspunt is nog wel om de verschillende onderzoeken complementair te krijgen; we moeten voorkomen dat er parallelle sporen gaan lopen om zo goed mogelijk bestaande expertise te gebruiken.

De overdracht van kennis en informatie is als een van de randvoorwaardelijke thema's gedefinieerd. De voorzieningen die in dit kader worden voorgesteld zijn nog erg gericht op de wetenschapper en de ambtenaar. Slechts een enkel punt richt zich op het brede publiek. Kennis raakt verloren als het niet wordt overgedragen en gebruikt. Hier is wat ons betreft nog een verbeteringsslag wenselijk, zeker gezien de doelstelling van de Waddenacademie op het gebied van de ontsluiting van kennis.

En tenslotte de internationale dimensie. Ik onderstreep het belang van een goede trilaterale samenwerking, zeker ook op het gebied van kennis. Ik constateer dat er intensief contact is geweest met het CWSS - het trilaterale Waddenseasecretariat - over de internationale paragraaf in de Integrale Kennisagenda. Daarbij constateer ik ook dat dit onderdeel nog niet zo concreet is uitgewerkt. Wetende dat trilaterale afstemming vaak een langdurig proces is, vraag ik hiervoor toch de nodige aandacht, zeker ook gezien de rol van kennis in de voorbereiding van de trilaterale ministersconferenties waarvan de eerstvolgende volgend jaar in Duitsland wordt gehouden.

Voor het rijk is de Integrale Kennisagenda van de Waddenacademie belangrijk voor de eigen onderzoeksprogrammering voor het waddegebied. Conform de werkafspraken die is gemaakt in de Interdepartementale Waddenzeecommissie (IWC) wil ik bij deze nogmaals bevestigen dat de bij de Waddenzee meest betrokken departementen - en dan bedoel ik concreet V&W, LNV, Defensie, VROM en OC&W en EZ – zich laten adviseren door de Waddenacademie voordat aan de Wadden gerelateerd onderzoek door hen wordt gefinancierd en uitgezet. Hiermee is ook duidelijk dat elk departement verantwoordelijk blijft voor haar eigen onderzoeksprogrammering.

Ter afsluiting wil ik de Waddenacademie veel succes wensen bij het focussen en concretiseren van de kennis- en onderzoeksprogramma's. De eerste aanzet wordt gegeven op dit tweedaags symposium.

Ik benadruk hierbij ook het belang van de maatschappelijke betrokkenheid. En daarmee bedoel ik de stakeholders, de burgers, vissers, ondernemers, de natuurbeschermers en toeristen. Zij zijn een essentieel onderdeel van een duurzame toekomst en vreugdevolle beleving van de Waddenzee.

Bedankt voor uw aandacht.

Ir.H.R.Oosterveld

Regiodirecteur LNV-Noord